Motion till riksdagen 1986/87:N507

Gunnar Björk i Gävle m. fl. (c)

Forskningssamarbetet med EG

Sammanfattning

Centerpartiet föreslår att Sverige avslutar sitt deltagande i det europeiska fusionsforskningsprojektet. Centraliseringen och sårbarheten liksom de tekniska problemen kring utnyttjande av fusionskraften gör att Sverige inte bör delta.

Sverige deltar i ett omfattande forskningsprojekt om fusionsforskning inom EG.

I budgetpropositionen för utrikesdepartementet har anvisats 45 milj. kr. för fusionsforskning. Från centerpartiets sida har vi tidigare ifrågasatt rimligheten i att delta i ett forskningssamarbete som rör fusionsforskning eftersom kärnkraften endast övergångsvis skall utnyttjas för vår energiförsörjning.

Fusionskraft är lika mycket kärnkraft som vanlig uranbaserad fissionskraft. Att påstå att man vill avskaffa kärnkraften men satsa på fusionskraft, det går inte. Det är lika orimligt som att påstå att man avskaffar kärnvapen men tillåter vätebomber.

Vid vanlig kärnkraft klyvs uranatomer, och vi får ett energirikt neutronflöde som bromsas upp i en moderator (vatten eller grafit) och värmer vatten till kokning. Den ånga som produceras ger via ångturbin/generator elström.

Fusionskraften – vem den någonsin genomförs – innebär att man i stället lyckas slå samman två atomkärnor, deuterium och tritium. Även i detta fall skulle energin fås som ett intensivt neutronflöde, som ger samma radioaktiva nedsmittning och roströta som vanliga fissionsreaktorer. Även om vi slipper uranets starkt radioaktiva klyvningsprodukter, har vi i stället tritiumhanteringen som ett minst lika stort problem.

Tritium, tretungt väte, som är fusionskraftens tänkta huvudråvara (liksom vätebombens), är ett extremt farligt radioaktivt ämne. Det är svårt att innesluta eftersom det t. o. m. kan diffundera genom metallväggar och det kan upptas i och ersätta vanligt väte i all organisk materia.

För att producera tillräckligt mycket tritium för en fusionsreaktors drift kan man använda de reaktoranläggningar som kärnvapenländerna använder för sin vätebombsproduktion eller bygga en motsvarande "helt civil".

Man har också diskuterat att omge fusionskärlet med flytande litium, en

metall som ger tritium då den utsätts för neutronbestrålning eller med en litiumlegering. Litium är dock extremt reaktivt och får t. ex. inte komma i kontakt med vatten. Fusionsprocessens egen neutronstrålning räcker inte heller för att hålla tritiumproduktionen i gång. Det behövs extra neutronflöde t. ex. från en ansluten vanlig kärnreaktor.

Tritiumproduktionen är en extremt komplicerad och sårbar radioaktiv process. Även om fusionskraftens slutprodukter, med dagens kunskapsnivå, kan synas något mindre riskfyllda än fissionskraftens, så är fusionskraftens bränsleproduktion så mycket mera komplicerad och riskfylld.

En betydande del av stormakternas forskningsinsatser har ett samband med kärnvapenutvecklingen, och de kunskaper som fusionsforskningen ger kan bl. a. medföra ännu mer förödande väteladdningar.

Det finns bara en form av fusionskraft som tryggt kan användas och det är solenergi.

Vi måste använda våra forskningspengar för uppgifter som gynnar freden och tryggare, miljövänligare energiförsörjning.

Användning av fusionsreaktorer för kommersiell drift torde dessutom ligga mycket långt fram i tiden förutsatt att det över huvud taget går att lösa de tekniska problemen kring utnyttjande av fusionskraften. Dessa reaktorer kommer även att vara i en storleksklass, och ha en produktionskapacitet, som innebär att hela Europas elbehov skulle kunna täckas med några få reaktorer.

Centraliseringen och sårbarheten skulle bli avsevärt mycket större även i jämförelse med de reaktorer som för närvarande utnyttjas. Sverige bör därför snarast avveckla sitt internationella samarbete på fusionsforskningens område och några medel bör således inte anvisas för detta ändamål.

Regeringen bör förelägga riksdagen förslag om avveckling av forskningssamarbetet i samband med den forskningspolitiska propositionen.

Hemställan

Med hänvisning till vad som ovan anförts hemställs

1. att riksdagen avslår regeringens förslag om medel för forskningssamarbete med Europeiska gemenskaperna med 45 milj. kr.,
2. att riksdagen hos regeringen begär förslag om avveckling av forskningssamarbetet.

Stockholm den 22 januari 1987

Gunnar Björk (c)
i Gävle

Gunnel Jonäng (c)
Gunhild Bolander (c)
Pär Granstedt (c)
Ingbritt Irhammar (c)
Lennart Brunander (c)
Karin Israelsson (c)
Britta Hammarbacken (c)
Elis Andersson (c)
Görel Thurdin (c)
Marianne Karlsson (c)
Birgitta Hambraeus (c)